

RAE

Edebiyat,
fikir,
kültür,
sanat
derginiz.

Yıl: 5
Sayı: 36
Kasım - Aralık 2025

İmtiyaz Sahibi

Süveyda Güleç

Genel Yayın Yönetmeni

Süveyda Güleç

Editör

Süveyda Güleç

Tasarım

YükselCan Bıçak

Kapak Tasarım

Rabia Gülşah Gültaş

Sosyal Medya Ekibi

Aycan Küçükkaya

Website Sorumlusu

Hakan Karaduman

Melih Katmer

İletişim

iletisim@rafdergi.com

raf.dergi

raf.dergi

İNDEKİLER

03 → Editörden

04 → Kendinsizce - Deneme

05 → Kim Gönderdi Sizi - Şiirhane

06 → Karikatüristik

07 → Şeyhmus Altun ile Röportaj

10 → Hakkını Vereyim - Şiirhane

11 → Fotoğ-RAF

12 → Etimog-RAF

13 → Yedi Cihan - Deneme

15 → Zoraki Yolculuk - Hikaye

16 → Köklenmek: Sevgi ve Sevgisizlik Üzerine - Mektup

17 → Zararın Kendisi - Şiirhane

18 → Filmsever

20 → Fotoğ-RAF

21 → Deriden Toprak - Deneme

22 → Karikatüristik

23 → Kaç Sevda Vardı - Şiirhane

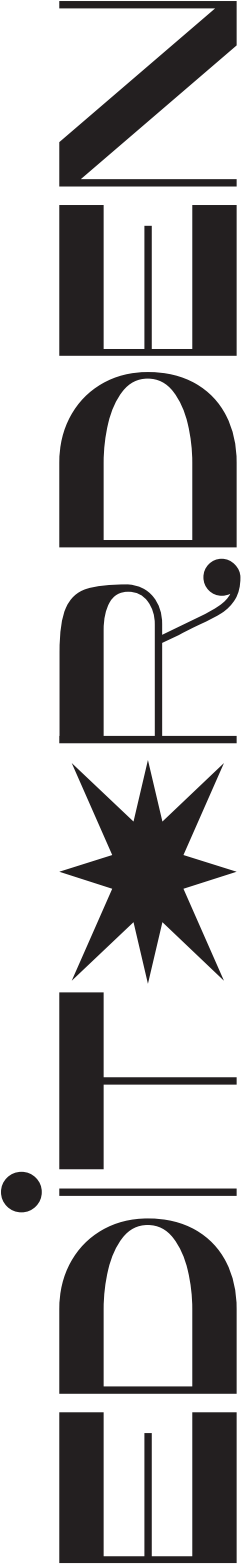
24 → Üç Duvarla Ben - Şiirhane

25 → Köksüz Anlatı - Deneme

27 → Tablo

28 → Fotoğ-RAF

Dergimiz siz değerli okuyucularımıza online olarak sunulmaktadır. Ücretsizdir.

Köklenen

Köklenmek, kalmak kadar değişmeyi de göze almaksa eğer kök dediğimiz, yerinde duran değil; yerin altını yoklayan, karanlıkta yolunu arayan, çatlaklardan sızandır. Toprağa tutunurken aynı anda başka bir yere uzanmayı isteyendir.

Sabit durduğunu sandığın o yerde, içten içe yer değiştirirsin. Aynı sokaktan her geçişin başka bir hatıra takılır. Tanıdık olan, yavaş yavaş yabancılaşır. Kök, burada senden sana kalandır.

Bazen bir dilde, bazen bir şehirde, bazen de hiç kimsenin bizden beklemediği bir hayalde kök salarız. Bir ayağı geçmişte, diğeri belirsiz bir gelecekte ne yarını belli ne dününden haberli. İşte belki de tam bu yüzden kökün senden bir parça olduğunu hatırla.

Kanatlarını çırpıp uzak diyarlara göçen kuşlar gibi köksüz hem aynı yerde yüzyıllara meydan okuyarak dallanıp budaklanmış koca çınar gibi kökü en derinde. Senin içinde.

Kendinsizce

Kadriye ÇİÇEK

Farkında olmasak bile, ürkütücüdür hayatla ölüm arasında yaşamak.

Uzunca bir yol gibi, belirsiz bir yol gibi, değil mi? Belki de bu yüzden zaman, çoğu kez geçmiyor ya da çok çabuk geçiyor gibi gelir bize. Kimimiz diken üstünde, pek çok şey yapamadan göçüp gidecek diye. Kimimiz de ölüm yokmuşcasına kök salar hayata, dünyaya, zamana... Ama kendine değil.

Kendini ardında bırakarak var olmaya çalışır insan. Peki ya sonra? Kendiyle çetin bir savaşa, meşakkatli bir mücadeleye girer. Tamamlamak ister tamamlayamaz, tamamlanmak ister tamamlanamaz. Kendini köhne bir yarım kalmışlığa mahkûm eder. Bölük pörçük bir hasrete yakalanır. Tam olan kendine, gerçek olan kendine hasret çeker. Bu meşakkati aşmak için durmadan düşünür, arar da arar. Birini, bir şeyi bulur, belki de bulduğunu zanneder ve ait olmaya çalışır. Başarır mı, işte bu bir muamma.

Kendine kök salmayan insan, nasıl başka birine, başka bir şeye, başka bir yere ait olabilir ki? Başkalaşmaktan öteye geçebilir mi? Yürüdüğü yolda kaybolabilir, sürekli bir hatırlamaya, anımsamaya çarpar. Sonra yine gerçek kendini özler...

Döngüleşen insan kendine köklenebilir mi?

Yaşamaktayız; öyle ya da böyle demek kolay. Ya hissettiklerimiz? Capcanlıyız demek de kolay. Yaşamın neresinde ve ne kadarında?

Kalbimizi beslemeden zihnimizi beslemeye çalışıyoruz. Yaşamda küçücük bir noktayız aslında. Hayal kırıklıklarıyla, beklentilerle değiştirmeye çalışarak tarumar ettiğimiz küçücük bir noktayız.

Bir yaşamak ağrısı çekiyoruz; sancılanıyor ruhumuz, kalbimiz debeleniyor. Derin mi derin bir yaşamak ağrısı. Bir varoluş sancısıyla kıvranıp duruyoruz. Köksüzlüğümüzle övünüyor, köksüzlüğümüzle zamana ayak uydurmaya, çağa denk yaşamaya çalışıyoruz...

Çaresizce, kendinsizce döngüleşen insan kendine köklenebilir mi?

Kim G6nderdi Sizi?

Ahmet ENGİZ

Uzattılar bafklarını cepheden,
Fırlayıp atıldılar
Henüz atmışken nc, d6rdnc adımlarını
Acıyla yere yığıldılar
Her birinin anacığının yüreğİ sızladı yavrusunun vurulup düştüğü an
Yaralarından sızan sıcak kan ana babalarına,
Belki de yavuklularına yazdıkları mektuba aktı,
Aktı ve kurudu kanları mürekkep gibi kağıdın üzerinde.
Anafartalar'da, Conkbayırı'nda, Cesarettepe'de
Başka analar, babalar, yavuklular
Uzak diyarlardan kendi evlatlarını d6ndermiş,
Gece gündüz arpıřmiřlar
Birinın kanı diğeriinkine karışmiş
Olmamıř hiç soran
Yere düşüp kanlarıyla suladıkları bu yabancı ellere
Kim g6nderdi bu yavrucağızları, diye.

Euphonia

Sanatçı: yuqselcan

“Aldığımız Nefes” Filmi Yönetmeni

Şeyhmus Altun ile Röportaj

Merhabalar, öncelikle Kanada’ya hoşgeldiniz, ve röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. İlk uzun metraj filminiz ile dünyanın en prestijli film festivallerinden olan Toronto’da dünya prömiyeri yapmak Aldığımız Nefes filminin hikayesini anlatmaya Kanada seyircisiyle başlamak nasıl bir duygu, biraz bundan bahseder misiniz?

Aslında çok beklediğimiz bir şey değildi. Çünkü hem Toronto hem San Sebastian’da gösterim yapacağız ard arda. İlk filmi yaparken filmin fonlama sürecinde vs. zorlandık biraz çünkü ilk film olunca da güvenmiyor insanlar ne çıkacağına dair. Festival işleri nedense biraz şanslı gitti diyelim, filmin şansı diyelim. Hızlı gelişti her şey. Toronto ilk başvurduğumuz ve son gününde başvurduğumuz bir festivaldi, hatta son gününde başvursak mı başvurmasak mı diye düşünüyorduk. Ortak yapımcım Johanna da başvur belki olur dedi hatta ben kendi kredi kartımla bilgileri girip başvurdum ve bir hafta sonra Toronto’dan mail geldi; filminizi short list’e aldık diye. Festivalin programcısı Dorota ile de konuştuk, filmi izler izlemez yarışmada olmanızı istedim ben dedi. Hızlı gelişti süreç bizim için ve birçok şeyi de değiştirdi iyi anlamda. Toronto açıklanır açıklanmaz bir sürü mesaj geldi bize sales agent’lardan, disturbitor’lardan. Bizim yazdığımız ve bize geri dönmeyen insanlar bize yazmaya başladı. O Toronto tag’ini gördükleri an insanların filme bakış açısı değişiyor, filmin kaderi değişiyor. Ondan sonra diğer festivallerden filmi izlemek istiyoruz diye mailler aldık. Filmin kaderi değişti aslında Toronto’ya seçilmesiyle. Şimdiden birçok yol açtı bize ve daha açacak diye umuyorum.

Peki film gösterimi sonrası seyircilerden gelen geri dönüşler nasıl oldu, Türk seyircilerden yorum yapanlar oldu mu?

Toronto’da seyirci inanılmaz reaktif, filmdeki en ufak bir şeye tepkisel yaklaşıyorlar. O ilginç geldi bana. Benim için ilginç bir deneyim oldu, hoşuma da gitti çünkü filmi hem çekerken hem kurgularken o reaksiyonları almayı bekliyorsunuz. Onları almak çok keyifliydi. Soru cevap kısmında da aslında bir iki ilginç soru geldi. Bir tanesi hatta Kanada’daki mining (madencilik) kısmı ile ilgiliydi. Bilmediğim yerden de sorular geldi ama filmle ilgili gelen sorular genelde beklediğimiz ve üzerine konuşmak istediğimiz konulardı zaten, filmin belirli bir derdi var ve bunun üzerine gelen sorular olunca mutlu olduk.

Film gösterimi sonrası yapılan soru cevapta “Aldığımız Nefes”in bir yönüyle aslında kişisel bir hikaye olduğunu söylediniz, film ilk nasıl ortaya çıktı?

Film aslında net bir hikaye üzerine kurulu değil ama çocukluğumdan farklı farklı zamanlarda yaşadığım anıların biraraya gelmesiyle oluştu. İlk çıkış noktası çanta hikayesiydi filmi izleyenler anlayacaktır. O çanta sahnesi gerçekten yaşanmış bir olay benim hayatımda ve hem benim hem kız kardeşimin hayatını değiştirmiş bir an o. Yıllar sonra öğrendik biz bunun aslında bir sürü şeye sebep olduğunu ama o sahne ile başladı her şey, daha sonra da onun etrafında kurarken çocukluğumdan, yaşadıklarımın ilham aldım. Dediğim gibi otobiyografik bir sürü parça var filmde.

Film sizin açınızdan kişisel olmasının yanında aslında Türkiye toplumu açısından da kanayan bir yaraya değiniyor. Yangınlar ve bu yangınlardan etkilenen canlılar, büyük sıkıntılar yaşayan halk, çiftçiler vs. gibi birçok noktaya parmak basıyor film. Film 2000’lerin başlarında geçse de, günümüzdeki yaşananlarla da bir köprü kuruyor. Siz ne düşünüyorsunuz?

Ne yazık ki evet, çok güncel hala. Hatta bizim bu çekim yaptığımız köyde 3 hafta önce büyük bir yangın yaşandı ve çok fazla yer yandı. Hala çok güncel bu yangınlar, bu yangına müdahale etme edememe kısmı. Ne yazık ki istediğimiz bir şey değildi ama beklenen bir sonuçtu bu. Hem Türkiye’de hem dünyada orman yangınları çok fazla arttı. Çok fazla insanın hem göç etmesine sebep oldu hem de hayatlarını etkiledi. Hala çok güncel bir sorun ve ne yazık ki güncelliğini hala biraz daha koruyacak gibi gözüküyor.

Filmin bir yönden kadın erkek eşitsizliğine dair söylediği şeyler de var. Orada aslında fikrimiz bu doğa ana üzerinden ata erkil düzeni göstermekti. Bizim insan olarak yarattığımız kimyasal bir fabrika o doğa anayı yok ediyor, bunun yazarken ata erkil düzenin dünyanın feminen kısmına nasıl zarar verdiğini ve yok ettiğini gösterme fikri hikayede hep vardı.

Filmde çekimleri çok zor olan birçok sahne izliyoruz, gerek dışarıda gerekse evdeki Esmâ’nın hepimizi şaşkına uğratan sahnesi özelinde, sizin en çok zorlandığınız sahne hangisi oldu?

Birkaç sahneyi çekim sırasında izlerken çok zorlandım. Çünkü konuşulmayan bir sürü şey kanlı canlı karşımda duruyordu ekranda dolayısıyla çanta sahnesi gibi birkaç sahnede çok etkilendim. Çünkü Esmâ’yı oynayan oyuncumuz Defne de role kendini çok kaptırdı ve çok gerçekçi geldi bana onun oyunu ve sahne içerisindeki duyguları. Ailenin hayvanlarla olan ilişkisi, sonlara doğru kayıp üzerine gelişen olaylar vs. çekmesi duygusal açıdan çok zordu. Baba karakterine hayat veren Hakan Karsak da duygusal olarak zorlandı bunu hissettim ben de. Ahırda geçen sahnede özellikle sabah çekim yaparken çok zorlandı hatta akşamında düğün sahnesini çekti ve bana bütün duyguları yaşattın dedi. (Gülüşmeler)

Esmâ’nın taş sahnesi için kararları oyuncu koçumuz ile birlikte verdik, çünkü duygusal olarak çekmesi oyuncu için zor bir sahne. Dolayısıyla biz bir günü boşalttık tamamen ve sadece o sahne üzerine odaklandık, ekibi azalttık, dışarıdan oyuncuya ekstra bir uyarıcı olmasın diye. İki, üç kişiydik bütün sette ve ara ara tekrar ettik o sahneyi çünkü dediğim gibi duygusal bir sahne ve oyuncumuz Defne her sahne sonunda duygusal olarak bir şey yaşıyordu ve her sahne sonrasında onun normale dönmesini beklemek vs. bir süreçti. O yüzden bir günü tamamen o sahne için ayırdık.

Aldığımız Nefes'te muhteşem bir sinematografi izliyoruz, Antalya'da da görüntü yönetmenliği dalında ödülün iddialı adaylarından biri gibi gözüküyor. "Kuru Otlar Üstüne" ve "Hayat" gibi son yılların önemli filmlerinin görüntü yönetmeni "Cevahir Şahin" ile çalıştınız, nasıl bir deneyim oldu böyle tecrübeli bir isimle çalışmak, çıkan sonuçtan sizin de gayet memnun kaldığınızı düşünüyorum.

Cevahir tabii çok tecrübeli biri ve çok usta yönetmenlerle çalışmış bir görüntü yönetmeni. Dolayısıyla sette öyle birisinin olması çok önemli benim de ilk filmim ekibimin büyük bir kısmı için de ilk filmi. Düştüğümüz, zorlandığımız anlar oluyordu bizim, dolayısıyla bu kadar tecrübeli birinin sette olması toparlayıcı oluyor. Mesela üçüncü haftadan sonra zorlanmaya başladık fiziksel olarak, bazen prodüksiyonda sorunlar çıkıyor, bazen istediğimiz şeyler olmuyor vs. Cevahir ve ekibi tecrübeli oldukları için çözümcül ve hızlı yaklaştılar duruma.

İlişkimizde bana biraz şüpheliydi başlarda, tanımaya çalışıyordu. Çünkü çok fazla ön hazırlığımız olmadı bütçelerden dolayı. Düşük bütçeli bir film bizimkisi. Direkt neredeyse sette girdik ve sette birbirimizi tanımak zorunda kaldık Cevahir'le. İlk birkaç gün birbirimizi anlamakla geçti, ikinci üçüncü günden sonra o güven ortamı oluşmaya başladı daha sonra da artık doğal bir dil oluşmaya başladı aramızda. Ben çok şanslı hissediyorum kendimi onunla çalışmaktan dolayı.

Filmde 6 kişilik bir aileyi izliyoruz ama anneyi göremiyoruz, hakkında çok bir şey bilmesek de hikayede yer almadığını biliyoruz. Bu noktada şunu sormak istiyorum, 3 erkek 1 kız çocuk arasında film en çok evin kızı Esmâ'ya odaklanıyor, bir çok şeyi onun gözünden izliyoruz. Yaşananları Esmâ'nın gözünden anlatmanızdaki en büyük etken neydi, bir nevi evin annelik yükünü üstlenmesi olabilir mi?

Annenin olmaması şöyleydi aslında, toplumda da kadının çok fazla yeri yok ne yazık ki, biraz oradan çıkış yaptık ve bu bir büyüme hikayesi olduğu için Esmâ'nın aslında sizin de dediğiniz gibi zamanla Anne'nin yerine geçmek zorunda kalma hikayesiydi bir bakıma. Esmâ hala bir çocuk filmde ama bir yandan da kendinden küçük çocuklar var onlara ablalık yapıyor ama aslında o da bir çocuk, onlarla zaman zaman çocuk oluyor. Dolayısıyla onun büyüme hikayesini bu yoldan anlatmak istedik ondan dolayı bir anne figürü yok filmde.

Şu sıralar "Çıkamaz Sokak" adında üzerine çalıştığınız bir proje var diye biliyorum. Hatta İstanbul Film Festivali'nde Köprüde Buluşmalar kapsamında Senaryo Atölyesi Ödülü aldı. Bu projenizden biraz bahseder misiniz, tahmini ne zaman izleriz?

Şu anda Mediterranean Film Institute diye bir senaryo geliştirme atölyesindeyiz. Yunanistan'da bir senaryo yazıyoruz, son draftı yazmak üzereyiz. Ondan sonra fonlama sürecine başlayacağız. Planımız 2026 sonunda çekmek, bir kış filmi. Çok spoiler vermeden kısaca bahsedeyim. Türkiye-Gürcistan sınırında geçiyor film. Bir politik korku üzerine çalışıyoruz, yine Türkiye-Danimarka ortak yapımı olacak. Birkaç ülke daha eklemek istiyoruz daha bütçeli bir film olduğu için. Psikolojik korku janrasını içeren bir film olacak. Hem Türkçe hem Gürcüce olarak, iki dilli bir film olacak, Artvin'de sınırda çekmeyi planlıyoruz.

Hakkını Vereyim

İrem AYDIN

Bir gün, yaşım haddi aşınca
Tesbihimi Dilek merdivenlerinin saplarına dizeyim.
Çayır düğmelerini ilikleyince
Başka diyarlara göçeyim.
Yaşamak denen zimbirtının hakkını vereyim.

Paltomun cebindeki kırıntılardan bihaber kuşlar.
Her bahar elinin üzerindeki ülkeye uçar.
Bulutlar yüklerinden kurtulduğu an
Kırpiklerinden uzanan dallara konar.
Eski günlerin gölgesi düşünce yelkeni dantelden gemiye,
Tepetaklak olurdu, gözleri buğulu Tenzile
Bu günü de fotoğraflar yaşasın benim yerime.

Satır aralarında yeşerince
Ayraç diye kuruttuğum yapraklar.
Kök salınca eski ciltli kitaplar
Kuşlar değil ben göçeyim elinin üzerindeki ülkeye.
Yorulunca kırpiklerinde dinleneyim,
Yaşamak denen zimbirtının hakkını vereyim.

etimog-RAF

“tebessüm”

(Nazikçe ve sessizce gülme, Gülümseme)

Dilimize Arapçadan geçmiştir. **Gülümsemek** manasına gelen **besm** kelimesinden türetilmiştir.

“Dünyadaki insanların acaba kaç binde biri şu anda başını aya çevirmiştir? Halbuki o her şeyi, herkesi görüyor ve gafletimizin üstüne o tatlı, o iyi **tebessümünü** serpiyor.”

Sabahattin Ali
İçimizdeki Şeytan

“Yalnızca bir gülümsemeydi, hepsi bu. Her şeyi düzeltmiş değildi. Hiçbir şeyi düzeltmemiştir. Belli belirsiz bir **tebessüm**. Minicik bir şey. Ormandaki bir yaprak; ansızın havalanan bir kuşun kırırdattığı bir yaprak.”

Khaled Hosseini
Uçurtma Avcısı

Yedi Cihan

Yağmur Deniz STEIDL

Bildiği meçhuldür insanın ve çoğu zaman bu meçhuliyetinden de habersizdir. Ama yine de tanışıklıklar, ilk onu sorarak başlar. Bir dil öğrenirsin, ilk üçte onu nasıl soracağını öğretirler. Bir mektup yazarsın, sol üst köşesine tarihin altına kondururursun. Anne evine gidersen, kapıda ilk o soru olarak karşılar seni. Bir soru doğar türevinden. Nerelisin? Neredesin? Neresindensin?

Cevaplarda hep bir yerin ismi, özne olur; ‘Kim?’ sorusunun içini dolduran. Zamanla, Nere? ile Kim? karışır birbirine. Onlar karışıkça ola ki ötesine düşersen, çekiştirir özlem peşinden. Ayaklarının altından bağlanmışçasına kolların kavuşunca, ağırlaşır oracıkta bedenin. Gidersen, geldiğin yer çağırır ve kimi zaman gidilende gelinende, aynı yerdir. Yuvarlak çizersin etrafında. Bütün çaba yer edinebilmektir, kendine.

Bazısına gittiği yerdir sorunun cevabı. Bir an önce varası gelir de gittikçe yol bitmez. Yüzdükçe kara görülmez. Kalakalır yorgunlukta. Durduğunda fark eder, kalbinin ipini kimler çeker. Çekiştirir yürümeden yol alır. Birgün birine mutlaka varır. Çıkası gelmez dışına bir daha kendinin, vardığıyla yetinir.

Birden fazladır öznesi, kiminin de cevabı. Her birini, geçtiği bir ağacın altından toplamıştır. Ceplerinden taşınca, yetmez! Hangi birini, bir edemezlerse de ona yol verirler. Her surat, her kaldırım taşı yahut her martı sesi, bir de ona atılan susamlı simidi. Karşısında teyze sıfatlılar, köşede öpüşen yeni sevgililer, çayı getiren amca, acıktım diye ağlayan çocuk. Elde bir not defteri, çizer anın resmini. Resme dair ne varsa, oralıdır bizimki.

Yörelininin ata soyudur cevabı. Menşei bilir, dedesinin yattığı toprağı. Kaç hikâye göbekten bağlı, kim bilir? Hepsi de birer töredir. Oradan gelen peynirle, zeytinle bozar orucunu. Ninesinden diye hürmet gösterdiği oya, yadigârdık sandığında. İlk kez annesinden duyduğu ‘‘Seni Seviyorum’’ cümlesinin bir dili vardır, kimi yerde şehirlisi küçümser. Lakin kendisi, ancak o dilde sever. Bu yüzden yedi cihana da göç etse, oralı olmak değişmez.

Aşk vardır, bir de âşık. Cevabı gözlerden anlaşılır. Yekparedir yanyanalık, ı-rakta olsa ayrılık, yarımıdır onsuz varlık. Mavi gökten en inmiş, deniz suyuna en girmiş, anne sütünü en içmiş, göbek deliğine en değmiş. Onu kıskanmayan cevap yoktur. İlmi en gizlisi, diyarı en bilinmezi, sözü en eksikliği, yaşaması en güzeli. Hunhar olunca ona, insanoğlu hataların zindanında yersiz yurtsuz kalır. İşte o zaman Mecnun neden avare anlaşılır. İnsan onsuz hep eksik kalır.

Sofra kurulur bir cevap bulunsun diye. Bardaklar doldurulur, şerefine kadehler kalksın diye. Sabahı, öğleni; akşam olsun diye. Şarkılar çalınır, hiç unutulmasın diye. Her bir eşlikçisi onu ayakta tutan, masanın bir bacağıdır. Birinin göz yaşı aksa, hemen bir mendil katlanıp konur altına, sivrilmiş ucuna. O zaman oynamaz üzerindikiler, malum harekete gebe eller. Parçası peçetesi pekmezi olmak, adres bildirir. “Efendim, soframıza hoş geldiniz” denir.

Birgün çamurlu suya kök salmış bir lotus çiçeği, doğum yapar. Goncası ışık görünce açiverir eteklerini. Bulanıklığın üzerini örter. Yüzdüğü yerde yaşar. Yer edinir yaşamda. Taçlandırır renkleriyle yeşilini. Üzerine yusufçuklar konar. Tıpkı insan gibi.

Atalı bir anne babanın evladı, bir odaya doğar. Kapının altından sızan ışığa çekilince, açar gözlerini. Hayata karışır kimi kapının ardında, kimi kapının önünde kalır. Her ikisi de önce unuttur benliğini. Nereye salabilmişse köklerini, bir haber bağlanır oraya. Kurduğu her bağ ile kendine yakınlaşır. Yakınındaki kendini görmeye başlayınca da onu sevgiyle taçlandırır. Sevildikçe pembeler eşlik eder. Dallanır, masa bacağı gibi sapasağlam meyvelerini taşır. Balıkta yürür, göç ederken. Ağırлаştıkça taşıdıkları hatıraların resmi eşlik eder, defterinde sakladığı. Tutunur onlara devam eder. Ettikçe yorulur, sonra da durur! Yetinme gelir sahip olduklarına, yetindiği yerden yeniden isteklenir. Bir vapur ısmarlar kendine. Kimi anne o, kimi çocuk o, kimi amca o, olur geçer önünden. “Kendi dilimde sevmek istiyorum” diye bir dilek tutar atlayan balığa. Dileği aşk olur, kızarken bile aşk olsun dediği. Kimsenin tanıştıramadığı bir ben ile tanışır. Ben ve sen karışır. Hele özleri havaysa, onları ayırabilene aşk olsun. Sonunda bütün bir ömür, bir masa etrafında toplanır. Her sandalyelisi masanın yerlisi. Yer etmiş herkes, gönüllerin efendisi. Birbirine köklenmiş her biri, var eder ötekini. Yaşamak, ancak bu denli keyifli.

Zoraki Yolculuk

Ahmet ENGİZ

Evin kapısından çıkarken aklını kurcalayan onca soruyu da ardından getirdi. İşleriyle ilgili yapacakları, cevabını kendine bile veremediği sorular, onu gölgesi gibi takip eden karmaşık düşünceleri ve endişeleri kakafonik bir tonda aklını meşgul ediyorlardı. Bir de arkadaşının acil olduğunu söylediği bir şey için onu yanına çağırışı vardı. Fazla konuşamamışlardı. Arkadaşı arayıp son birkaç gündür uğraştığı bir sorunla ilgili ondan yardım istemiş ancak yardım edebilmesi için yanında olması gerektiğini söylemişti. En kısa zamanda, mümkünse bu gece, yanına gelmesini rica etmişti, sesi çaresiz gibiydi. Arabasına yaklaştığında aklındaki her soruya kendince karşılık veriyor veya bazı sorular karşısında aklı donup kalıyordu. Bunu yaparken karşısında biri varmış gibi başını da sallıyor onaylar gibi. Herkesin sadece bir hayatı var ve sorunlar zamanımızı boşa götürmüyor muydu? Neden sorunlarla boğuşarak boşa zaman harcayalım ki?, diye söylendi içinden. Gecenin geç saatinde evden çıktığı için sokaklar kalabalık değildi. Arkadaşı şehrin dışındaki bir bölgede yaşıyordu. Kısa zamanda otobana ulaştı ve yolu aydınlatan sarı ışıkların altından birer birer geçti. Bu zamana kadar çeşitli zorluklarla bir şeylerin peşinden koşmuş, bazı aksiliklerden dolayı çoğu zaman planlarının geirisinde kalarak veya yolunu değiştirerek hedeflerine ulaşmıştı. Hayatının bu döneminde de birçok şeyle uğraşıyordu zaten. Arkadaşı neden akşamüstü onu apartopar yanına çağırmişti? En azından sorunun ne olduğunu söyleyemez miydi? Sabahı bekleyemez miydi? Elbette telefonda anlatamayacağı geçerli bir sebebi vardır, diye düşündü. Yoksa neden bu satte yola koyulmak zorunda kalayım ki? Bir yandan durumun ne olduğunu çok merak ediyor diğer yandan hiç gitmek istemiyordu. Neden bunca işimin arasında daha ne olduğundan bile bahsetmediği bir sorunu çözmesi için ona zaman ayırmak zorundayım ki, diye sordu kendine. Aklı hem bu düşüncelerle hem de hayatında bir şekilde yer bulmuş insanların küstahça yönelttikleri sorularla boğuşarak yola devam etti. Aniden, ileride yolun ortasında bir arabanın kaza yapıp yan durmuş olduğunu fark etti. Çarpmamak için direksiyonu sağa çevirdi, ancak arabası yol kenarındaki tabelaya çarpıp yan taraftaki boş araziye girdi. Araziye takla atarak giren araç tekerlekleri üzerine düşüp durdu. Araba takla atarken kendini bir oyuncağın içinde savruluyormuş gibi hissetti. Birden bütün sesler gitmiş ve ortalığa sessizlik hakim olmuştu. Kazanın şokuyla titreyen kollarını emniyet kemerine uzatıp açtı. Kapının kolunu da zorladı ancak ilk denemede açılmadı. Biraz daha sert asılınca kapı gıcırdayarak, sanki yerinden sökülürcesine açıldı. Kendini dışarı attı ancak bacakları da titriyordu ve iki adımdan fazla atamamıştı. Sırtüstü yere uzandı, gökyüzüne baktı. Ay, bütün güzelliğiyle

Köklenmek: Sevgi ve Sevgisizlik Üzerine

Habibe Sena ÖZER

Sevgili Sen,

Her şey sevgiyle ve sevgisizlikle başlar, öyle değil mi?
İnsan nötr doğar ama, bulunduğu yere göre kök salar.
Peki, köklerimizden nasıl doğduk?
Sevgiyle mi köklendik, sevgisizlikle mi?

Ben sevgiyle köklendim.
Peki ya sen?

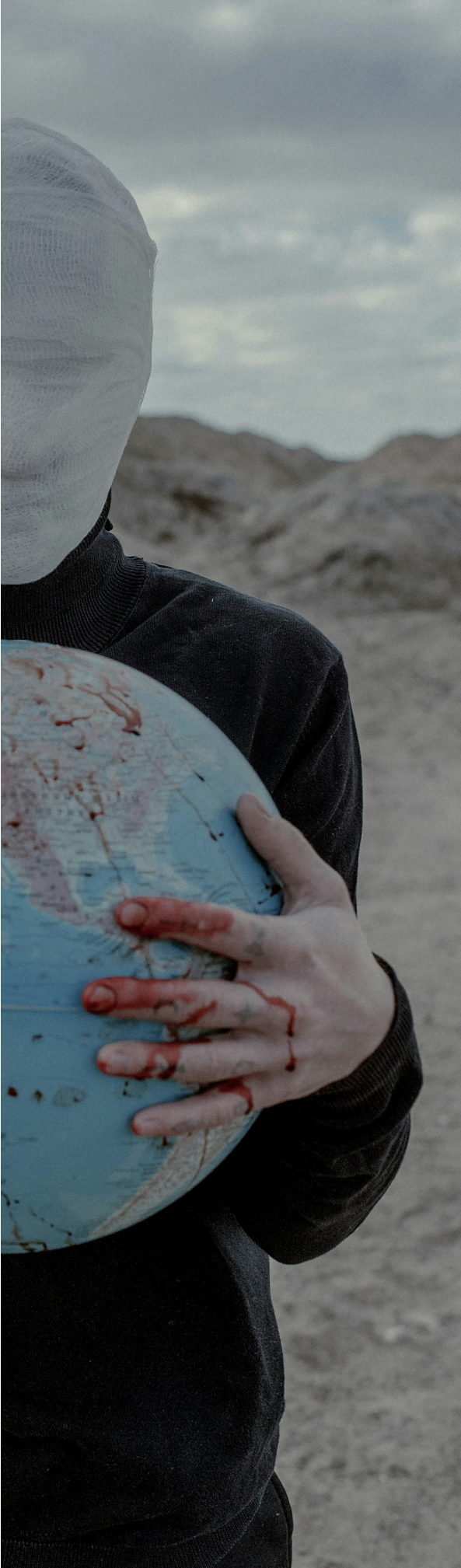
Her insan kök salar,
ama her kök aynı topraktan doğmaz.
Kimi sevgiden, kimi sevgisizlikten filizlenir.
Fakat ikisi de büyümeyi öğretir yalnız, farklı yollarla.

Güneşin olduğu yerde büyümektir sevgiden köklenmek.
Orada toprak yumuşaktır, yağmur seni hiç yalnız bırakmaz.
Sıcaklığı, şefkati, güveni hissedersin.
Sevgi filizlenir kalbinde,
sen büyüdükçe, o da büyür seninle.

Sevgisizlikten köklenmekse, karanlıkta yön aramaktır.
Toprak serttir, taşlıdır.
Kimi bu dirence yenilir, kimi de direnç içinde umut arar.
Sevgisizliğin içinde sevgiyi bulur.

Belki de en güçlü kökler, o karanlıktan doğanlardır.
Çünkü kök arayışındaki hakikat şudur:
Sevgi de sevgisizlik de öğretir.
Hangi toprakta köklenmiş olursak olalım,
var olmayı öğreniriz.

Peki ya senin köklerin nerede?

Zararın Kendisi

YükselCan BIÇAK

Rahatlıkla bütünleşen gibi,
Ama pek bi' rahatsız;
Sanırım bahtsız.
Sanırım besinleri uzaktan görmesi yeterli,
Anlaması için olduğunu tatsız.
Sanki sıkılmakta,
Ama değil gibi mecazen.
Sanki sıkışmakta,
Ama değil gibi mecazen.
Ve en önemlisi,
Tüm bu yaşananlar zamansal olarak
Hiç değil bazen,
Hiç değil nadiren.
Sonuçta yaşamın içerisindeki yaşam gibi,
Varlığına yansıtılmış tüm badiren.
Yine bile,
Ama hep yine bile.
Olsan bile hak peşinde,
Sen hiç gördün mü seni kovalayan,
Veyahut bağırdılar mı?
Dikkat et!
Hak senin peşinde.
Gerçi göremez senin varlığını,
Bambaşkalarını görmekten;
Zaten
Duymasına ihtimal yok,
Çünkü bağırmaları hiçbir şey teşkil etmezken,
Düşünmekten.
Bi' sen olamasalar bile,
Sana söylemezler bunu düşünmekten.
Peki karanlığını nasıl kapatacağız bu tarafın,
Güneşin tüm zerresi üzerimizdeyken?
Üzerimize düşüyorlar işte,
Kimse bizi düşünmezken;
Üzerimize düşmüyorsun sen hiç,
Çünkü korkuyorsun
Zarar vermekten.
Halbuki böyle zararın kendisi sensin.
Bi' düşmeyi dener misin?
Yanlış anlama,
Üzerimizden.

Bir Veda Havası - Uzak İhtimal Film İncelemesi

Recep EMRE

“Veda, bazen bir kelimeyle değil, bir susuşla olur.”

Ahmet Hamdi Tanpınar / Huzur

Uzak İhtimal (2009), senaryosunu Bektaş Topaloğlu, Tarık Tufan ve Görkem Yeltan'ın kaleme aldığı, Mahmut Fazıl Coşkun'un yönetmenliğini üstlendiği ilk uzun metraj filmidir. Büyük prodüksiyonlara ihtiyaç duymadan, İstanbul'un çok katmanlı yapısında sessizce akan, farklı inançlara ve dünyalara ait iki insanın arasında geçen sade, derin ve imkânsız bir yakınlığı zarif bir biçimde izleyiciyle buluşturuyor.

Film, müezzin olarak görev yapan Musa'nın (Nadir Sarıbacak), Galata'daki bir camiye atanmasıyla başlar. Sessiz, içine kapanık, dünyayla arasında mesafe kurmuş bir karakter olan Musa, taşındığı binada Clara (Görkem Yeltan) ile tanışır. Clara, annesi doğum yapmadan hemen önce, Galata'daki bir kilisenin kapısına bırakılmış; Hristiyan bir çevrede büyümüştür. Clara ile Musa'nın yolları, birbirlerinden farklı iki inanç dünyasında, aynı sokakta ve aynı apartmanda kesişir.

Henüz kendi hislerinden bile emin olamayan Musa, Clara'ya karşı içinde büyüyen merakı bastıramaz. İstanbul'a yeni geldiği günlerdeki sessiz ve düzenli hayatı, Clara'yla yaşadığı tesadüfi karşılaşmalarla birlikte yavaş yavaş değişir.

Aralarındaki ilişki zamanla sessiz bir yakınlığa evrilir. Ancak her ikisi de kendi inançlarının, sosyal çevrelerinin ve içsel çatışmalarının gölgesinde bir yakınlık kurmaktan çekinir. Film, tam da bu noktada başlığını doğrular: “Uzak İhtimal” – çünkü bu yakınlık, ne kadar insani, ne kadar gerçek olursa olsun, bir o kadar da imkânsızdır.

Musa'nın hayatı, yaşlı sahaf Yakup ile tanışmasıyla başka bir yöne savrulur. Clara'nın geçmişiyle bağlantılı olan Yakup, zamanla Musa ve Clara ile daha fazla vakit geçirir. Bu üçlü, gündelik hayatlarında küçük ama anlamlı anlar paylaşır. Musa, hiç olmadığı kadar mutludur. Clara da artık ona daha az mesafe koyar.

Filmin sonuna yaklaşırken Yakup, Clara ve Musa'yı birlikte bir yolculuğa davet eder. Bu yolculuk sırasında Yakup, uzun süredir sakladığı sırrını paylaşır: Clara'nın babası olduğunu ve bunu söylemeye cesaret edemediğini anlatır. Yakup, kişisel meselelerini çözmek için ikiliyi baş başa bırakır. Clara ve Musa gittikleri şehirde etrafları dolaşırken, filmin en çarpıcı sahnelerinden biri yaşanır. Clara ve Musa yolda yürürken, bir sokak fotoğrafçısının ısrarına karşı gelemez ve bir fotoğraf çekirtmeye karar verirler.

Fotoğrafçı onları yan yana durmaları gerektiğini hatırlatır, Clara ve Musa aralarında farkında bile olmadıkları bir mesafe bırakırlar. Her zaman olduğu gibi Clara yere bakar, Musa ise bir adım yaklaşır... sonra bir adım daha. Ama bu da yetmez. Fotoğrafçı bir kez daha uyarır, Musa sonunda sabrını kaybeder: "Tamam artık... çek lütfen."

Bu karede, tüm film boyunca hissedilen ama bir türlü söze dökülemeyen mesafe en net haliyle görünür. İkisinin arasında görünmeyen bir duvar vardır. Musa, Clara'ya bakar ama yaklaşamaz. Clara, fotoğrafa dahi bakmaz.

Yolculuk boyunca Clara ile çok güzel bir gün geçiren Musa, aralarındaki görünmez duvarın nihayet aşılabilindiğini düşünürken, dönüş yolunda Clara'nın Roma'ya gitmek üzere bilet aldığını öğrenir. Yakup'un "Sonbaharda tekrar geliriz" demesi üzerine Clara'nın "Ben gelemem" cevabı, tüm dengeleri değiştirir. Herkesin şaşkın bakışları arasında Clara, rahibe olmak üzere Roma'ya gideceğini açıklar. Konuşmazlar. Yine susarlar. Ama bu susuş, belki de söylenecek her şeyin çok daha ötesindedir. Film boyunca bize hissettirilen o derin, ağır ama değerli sessizlik, burada bir vedaya dönüşür.

Yolculuğun sonunda, Clara ve Musa evlerine döner. Bu son sahne bana 2004 yapımı Uruguay sinemasının öne çıkan filmlerinden Whisky'nin unutulmaz asansör sahnesinin adeta bir yansıması gibi geldi. O filmde olduğu gibi burada da iki insan, bir asansör kabini içinde hiçbir şey söylemeden ama çok şey anlatarak yan yana durur. Sessizlik, kelimelerden çok daha fazlasını söyler.

Musa'nın hisleri, izleyiciye tüm yalınlığı ve kırılabilirliğiyle bizlerde derin bir karşılık bulur. Onun içinde büyüttüğü o derin duygular, zamanla bizim içimizde de yankı bulur. Ancak film, anlattığı bu aşk hikâyesiyle olduğu kadar, bıraktığı eksiklik duygusuyla da bizi etkiler. Musa gibi biz de eksik kalırız. Tamamlanmayan, dillendirilmeyen, belki hiç yaşanamayan bir ihtimalin acısıyla baş başa kalırız. Sevgi, burada bir yakınlaşma değil; iki kişi arasında hiç aşılmayan duygusal bir mesafedir. Uzaklık, fiziksel değil; ruhsaldır, duygusaldır, hatta kaderdir.

Uzak İhtimal, büyük anlatılarla değil, küçük bakışlarla, uzun suskunluklarla ve dokunamayan ellerle iz bırakmayı başarıyor. Bu başarıda Tarık Tufan'ın edebiyatla sinema arasında zarifçe yürüyen kalemi kadar, Nadir Sarıbacak'ın susarak bile konuşabilen oyunculuğunun büyük payı var.

"Seninle bir bütün olabilirdik
Hoşçakal gözümün nuru hoşçakal
Hoşçakal canımın içi hoşçakal
Seninle bir bütün olabilirdik
Hoşçakal gözümün nuru hoşçakal
Hoşçakal gözümün nuru hoşçakal.."

Ahmet Kaya / Bir Veda Havası

fotoğ-RAF

(Süveyda Güleç | Chicago)

Deriden Toprak

İrem BAYRAM

Bir gece yarısı... Kimine göre zift, kimine göre füme; bana göreyse siyahın değil, ay ışığının tonu.

Bu yaşıma kadar gecelerce hayaliyle uyuduğum, yastıklarımın dublörünü yaptığı sevgilim tam karşımda. İkimize ait bir evin, sadece ikimize ait olan yatağında birbirimize bakarken, gece yarısını aydınlatan ay ışığı gibi bakıyordu bana. Kaç yıl, kaç zaman düşledim bu sahneyi; saymadım. Düşlerimde başlayan bu seveda, kalbimi aştı; ruhuma saldı köklerini.

Aklımda onunla kurduğum her an, gözlerimin ona değdiği tüm zamanlar ve aşmamız gereken tüm engeller bu aşkı büyüledi. Yıllanmış bir çınar ağacı gibi; güneşi de fırtınayı da göre göre ve hepsinde bir gün gökyüzüne ulaşma heyecanıyla büyüdü. Her şeyi onunla birlikte olma umuduyla aştım. Sonunda başardım — ya da öyle sandım. Bu seveda yıllarca beslendi, büyüdü, köklendi. Çok emek ve çok zaman gitti. Şimdi sorsan bana: “Sonunu bilsen yine gider miydin?” diye... “Bir insan ömrü böyle bir sevdayı tatmalı,” derim. Ama içimdeki ses de, yine o insan ömrünün böyle bir hasarı toplayacak ömürler bulamayacağını söyler. Kökler ne kadar derindeyse, sökmesi o kadar zor olur. Kolay olmayan iş, yıllar alır. Ömrün bitmeye yakın söktüğün kök, toprağı parçalar. Nasıl anlatılır böyle bir ıstırap, emin değilim. Tam göğsünün ortasında, deriden bir toprak üstünde doğduğun günden beri büyüyen bir ağaç var. Büyüyor da büyüyor... Bazen zor veriyor onunla yaşamak ama o büyümekten vazgeçmiyor. Sonra o ağacı kesiyorlar; kökü göğsünde kalıyor. Önce kesilen ağacın yokluğunu kabulleniyorsun, yıllarca. Sonra bir yıllarca da kökü sökmeye çalışıyorsun. En sonunda, sökülen kökten geriye paramparça, deriden toprak kalıyor. Ve şimdi de yıllarca, senin derinden olan toprağın iyileşmesini bekliyorsun. Deriden toprakta büyüyen kökler, kara toprağı gidiyor. Şimdiyse kara toprağı, gözyaşların kök salıyor.

Kırmızı Çantalı Kız

Çizer: Süveyda GÜLEÇ

Kaç Sevda Vardı

Cemal KARSAVRAN

seni gördüm ay yanaklım
yürek çarpıntım oldun
belli belirsiz heyecan
ihamet çağlayanı
akıp giden yıllara

yanık sigara dudağımda
ısırgan otu
ellerim mum alevi
ayaklarım sarmaşık
dolanır başımda sevda

nedensiz kaygılarla
kalp atışlarımda ritimler
yarımay üstü umutlarımda
kaşların batar iğne
doğuma bir adım kala

nazlı olur romantik balıklar
yüzerken denizde
pul pul gözlerimde
kırılgan şeffaf
dün gibi hatıralar

leblerinde gülen islik
derin dünya gözlerimde
yavru ağız bebe yüzde
sırlı saklı güne hasret
bereket doğurur dünya

huzurumdu şiir tadı
kelimelere dolanan
göçmen kusun kanadında
nazik tebessümler
müjdeler fısıldarken

biten sigara paketinde
yaz güneşi altında
gebe kalan bahara
dolgun kaşlarında
kaç sevda vardı

Üç Duvarla Ben

Zeynep OKAN

Kendimle kalıyorum ilk defa.
Daha önce dört duvar arasında çok gidip geldim.
İlk defa üç duvar arasında kendime dönüyorum.
İlk defa bu kadar alçaldım, sesim yankılanmadı bile. Özrümüne özür ekledim ilk defa.

Çok büyük bir odada çok küçük kaldım üç duvarla.
İlk defa çok ağır geldim kendime.
Kalabalıkta çok atlattım yalnızlığı, ama ilk defa gerçekten yalnızım – siyahlara merhaba derken.

Renk körlüğünde bir yangın gibi tutuştum. Ne büyük bir acı bu.
Sahipsiz kaldım, içimdeki boşlukları selamlarken.
Sigarayı bile yakamadım, yalnızlık kokuyor – bunu ilk defa tanıyorum.

Büyük bir dağın yamacına asıldım.
Ne garip bir ayrılık bu: benim, benle olan sohbetim.

Nasıl kaldım öyle... sabaha çok saat var daha.
Geceyi kovalayan ben, gündüzü arayan ben.
Merhabalar size olsun.
Selam veriyorum kendime – yüzüm eski bir duvar boyasında, suratsız kalıyorum.
Çok ağır geliyorum kendime.
İlk defa böyle oluyor: üç duvarla ben.

Köksüz Anlatı

Çilem KAYA

Ağaçların kökleri ayaklarında olur değil mi? Peki insanların? İnsanların da kökleri ayaklarından mı bağlanır yeryüzüne? Peki öyleyse ben neden köklerimi kalbimde hissediyorum? Köksüz doğduğum için mi? Köksüz büyüdüğüm için mi? "Kök" dediğini sonradan öğrendiğim için mi? Olmayı yaratma gücünün kalpte olmasının ispatı değil midir bu? Ağaç kovuğundan çıkanların kökü olur mu? Neyse...

Köklenmeyi anlatacak kelimeler aradım. Köklenmeyle ilgili bir öykü kurgulamaya çalıştım zihnimde. Kocaman bir boşluk. Birkaç kelimenin serbest stil bir rezillikle dans edişi. Kalemim boynunun bükülüğü. Yoksa benim boynum muydu?

Hah, kökler diyorduk, kökler.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Finler Sovyet askerlerini şaşırtmak ve dikkatlerini dağıtmak için kökleriyle birlikte ağaçları asmışlar. Biliyor muydun? Ağaçları bile asmışlar...

Köklerinden koparılmadan yerinden koparılan bir ağaç yaşar, değil mi? Köklerinden kopararak yerinden edilen bir insan peki?

Göç hikayelerini hep diaspora bağlamında okuruz. Peki bir ruhun göç etmesi. Yok, hayır, ölmek anlamında değil. Bir ruhun yerinden edilmesinden söz ediyorum. Bir ananın memesinden koparılmak. Bir babanın kucğından koparılmak. Bir ailenin varlığından, bu varlığın verdiği güven hissinden koparılmak. Kökmüş, dalmış kalmıyor, biliyor musun?

Sen, hiç toprağını arayan bir kök gördün mü?

Peki, kökünden kopmuş insan ne arar durur tenin toprağında? Dostça sarılışlarda ne bulmak ister titreyen kolları? Ayakları niye koşar kurak kalmış bir sevdanın yollarında? Sahi, kuru topraklarda kök salar mı ağaçlar? Ya da... ya da bir gül yetiştirebilir misin bataklıkta? Hepsinde köklenecek kökler şahsına münhasır değil mi? Bataklığın layığı nergis, çölün kaktüs. Benim bir toprağım var mı layığım olacak? Köklerimi gövdesinin en derinlerine saracak bir toprağım var mı benim? Yerim var mı bu dünyada? Hiç oldu mu ki, yerimden edileyim?

Yerinden edilmenin de bir adı var biliyor musun? Hem de bilimsel. Kökünden koparılmanın... “Gentrification” diyorlar, “soylulaştırma” diye de Türkçe söylüyorlar. Soylu-laştırma. Hep soylulara layık değil mi en güzel topraklar? Soylu, ne demek, köklü, soyu olan, soyundan ötürü üstün olan... Burjuva değil, aristokrasi. Kök-lenmek, kök-ler, kök. Bir kelimeyi ne kadar çok söyler ve türetirsen o kadar çok anlamından uzaklaşıyor fark ettin mi? Kelimenin kökü. Ama sadece eylem belirtenlerde. Belirtmenin kökü “bel”dir. Biliyor musun? Ama tek başına bir “anlam” ifade etmediği için “belirmek”ten türer. Halbuki “belli” de aynı kökten. “Tek başına anlamı olmayan bir şey”li yani. “Bel”li...

Kökün de tek başına bir anlamı var mı? Mesela ben “kök”lü bir aileden geliyorum. Ama gelmişim işte, onlardan. Onlar orada, köküm de onlarda kalmış. Ben onları bırakıp gelmişim. Nerede şimdi kök? Anlamı belli olmayan, kendi kendine, kendi boşluğunda salınan bir buğuya dönüştü. Bu yazı da bir serbest çağrışım dizisine. Köksüzlük bu işte, anlıyor musun?

Konudan konuya savrulan bir sohbet gibi köksüzlüğüne köklenmek. Köksüz, deyince gövdesinde bir sıfat gizleniyor, görüyor musun?

Ök, halk dilinde “bağ, düğüm” ve zamanla da “ana” anlamına gelen bir kelimedir. Biliyor musun? Kök deyince de toprağa bağlayan oluyor. “Ög” var bir de. Tıva Türklerinin yaptığı bir çeşit ev tipi, korunaklı alan. Anne rahmi gibi. Ögsüz, öksüz, köksüz... Korunaklı alanından, bağlarından mahrum olan.

Köklenmek, demek ki köklü değilmiş daha. Olduğu yere tutunmak istemiş. Mahrummuş oraya gelene kadar köklerini sarabileceği bir topraktan... Savruluyormuş. Anlıyor musun?

Kökü olmayana köklenmek korkutucu gelir, biliyor musun? Onca zaman gez dur bağrında sen dünyanın. Sonra bir çukur bul kendine, ek gövdeni oraya? Durabilir misin?

Ancak ölüler durur.

Nereden nereye geldi konu mu diyorsun? Bir köksüz anlatı işte bu, kökü olmayanın kaleminden. İstedığın paragraftan başlayabilirsin...

The Girls On The Bridge. Edvard Munch, 1901.

Tuval üzerine yağlı boya, 86 cm x 108 cm.
National Museum of Norway

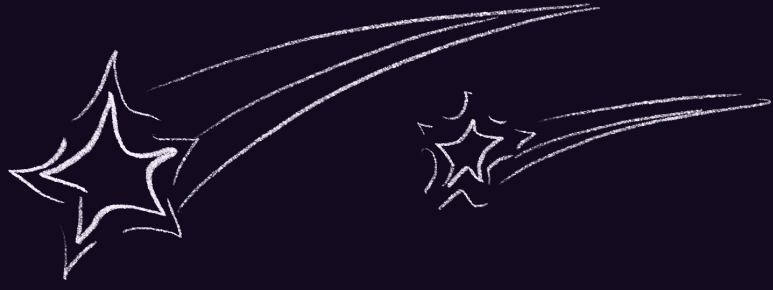

Edvard Munch'un "Köprüdeki Kızlar" (1901) adlı eseri, Norveç Ulusal Müzesi'nde sergileniyor ve izleyiciye düşünceyle iç içe geçmiş bir yalnızlık anı hissettiriyor. Köprüde yer alan kadın figürleri, parlak renkleriyle çevredeki manzaradan ayırarak güçlü bir kontrast yaratıyor; bu da tabloya melankolik ve dalgın bir atmosfer kazandırıyor.

fotoğ-RAF

(Emre Çalış | Mailbox Tree)

k
e
k

L
e
n
u
e
k

Edebiyat Kültür Sanat
raf